

Nordsjælland

Sommerekskursjon
21. juni – 27. juni 2015

Spennende grasbakker ved Rusland
(Foto: Bjørn Erik Halvorsen)

Telemark Botaniske Forening

TBF i Nordsjælland 2015.

Innledning ved: Bjørn Erik Halvorsen.

I juni/juli 2014 var TBF's ukestur gått til Jæren. Da sto Sverige eller Danmark for tur i 2015. Kjell Thowsen har vært mye i Nordsjælland og hadde mye fint å fortelle oss om dette området. Styret i TBF valgte derfor å ha dette som reisemål sommeren 2015.

Esther tok, tradisjonen tro, jobben med å finne overnattingssted. Valget falt på Fredensborg Store Kro. Den ligger like ved Fredensborg slott, som har en praktfull naturpark ned mot Esrum sø. Overnattingsstedet var relativt moderne innredet, og hadde kanskje ikke det innemiljøet som vi forbinder med danske kroer. Stedet var et utmerket utgangspunkt for de utfluktene som vi ønsket å gjøre. Vi fikk også alle dager et eget rom der vi kunne være om kvelden, og hvor for eksempel Trond la ut sin botaniske konkurranse.

Fredensborg Store Kro
(Foto: Bjørn Erik Halvorsen)

Det ble noe forvirring rundt begrepet frokost, som på dansk er lunch. Danske frokoster har et utvidet mattilbud i forhold til morgenmad. Derfor ble det satt fram mer pålegg etter kl. 0900 beregnet på våre nistepakker, men da hadde allerede de fleste pakket inn sine brødsiver og var klare for utflukt. Dette ble oppklart i løpet av noen dager. Det var også noe uklarhet om dagsprisene inkluderte dessert til middagen, noe som den ikke gjorde. Maten på Fredensborg Store Kro var god.

Fredensborg er en liten by, men den inneholder noen forretninger som dekket de fleste innkjøpsbehovene for hjemreisen. Vi fant etter hvert fram til det lokale utestedet Cafe Pingo. Dette er Fredensborgs bule, og der fikk vi virkelig oppleve dansk drikkekultur. Vi fant etter hvert fram til en veranda på hotellet, der vi tilbrakte de fleste kveldene, og dette førte nok noen dager til klage fra romnaboer.

Værgudene var i forskjellig lune disse dagene. Vi opplevde til dels kraftig regn, og noen dager hadde sterk vind. Men, de feste utfluktene forgikk i greit sommervær.

Kjell Thowsen hadde sendt oss mye informasjon om Nordsjælland. Dette var nyttig for oss. Vi planla å oppsøke mange av disse stedene. Noen av stedene hadde ikke Kjell besøkt på over 20 år, slik at av og til var det ikke den samme blomsterprakten som møtte oss. Men, de fleste forslagene ga oss interessante utfluktsdager. Danskene er flinke til å lage foldere over naturlokaliteter, og disse fant vi på overnattingsstedet. Disse var nyttige for dagsutfluktene. Ellers bør vi kanskje i større grad prøve få hjelp av lokalkjente botanikere, når vi drar til ukjente områder.

Søndag 21. juni, ankomstdag.

Utover ettermiddagen ankom 21 påmeldte deltakerne. De 2 siste ankom dagen etter. Det ble felles middag, og Esther ønsket velkommen. Noen valgte også å ta en kveldstur der vi bodde, og noen botaniske godbiter var tatt med fra strandsonen på Esrum sø.

Mandag 22. juni: Fredensborg slottspark og Tisvilde Hegn.

Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

Vi våknet til en overskyet dag, og regnet kom straks etter frokost. Derfor valgte vi å ta en tur til fots fra Fredensborg Store Kro, der vi bodde. Allerede i gata på utsiden og ned mot porten til Fredensborg slott ble det noen botaniske stopp. Vi så på falsk akasie *Robinia pseudacacia*, tempeltre *Metasequoia biloba*, svarthyll *Sambucus nigra*, en kjempestor naverlønn *Acer campestre* og småklatreroserose *Rosa multiflora*.

Ved slottsparken tok vi veien vestover mot Esrum sø. Tusenfryd *Bellis perennis* pyntet opp langs alleen. Vi noterte oss også myskegras *Milium effusum* før vi gikk videre sydover mot Normannsdalen. Langs veien her fant vi lodnestorkenebb *Geranium molle*, askerstorkenebb *Geranium pyrenaicum*, gyvel *Cytisus scoparius*, lundstjerneblom *Stellaria holostea*, englodnegras *Holcus lanatus*, mongolspringfrø *Impatiens parviflora*, agnbøk *Carpinus betulus* og

stormjølke *Epilobium hirsutum*. Ved en liten dam fant vi kvass-starr *Carex acuta*, toppstarr *Carex paniculata*, vassgro *Alisma plantago-aquatica* og klourt *Lycopus europaeus*. Ved statueparken av nordmenn fra dansketida fikk vi se edelkastanje *Castanea sativa*, musekløver *Trifolium dubium*, kryppjonsokkoll *Ajuga reptans* og blåkoll *Prunella vulgaris*.

Vi nærmet oss etterhvert den mørke bøkeskogen *Fagus sylvatica* ned mot Esum sø. Vi fant myske *Galium odoratum*, sandarve *Arenaria serpyllifolia*, krabbekløver *Trifolium campestre* og dansk skogstjerneblom *Stellaria nemorum* ssp. *montana*. Nå satte regnet inn for fullt, og vi ventet en stund under bøketrærne. Etter hvert ga vi opp, og vandret tilbake til hotellet for å få tørket opp sekker og yttertøy.

Lunsjen ble inntatt under tak på hotellet. Ved ett-tiden begynte været å lette, og vi bestemte oss for å gjøre et nytt forsøk som hobbybotanikere. Nå satte vi oss i bilene, men det tok tid før alle var i gang, og det ble full forvirring i rekkene. Etter hvert fikk vi samlet alle bilene ved vei 205 syd for Esum, og vi kunne fortsette mot Tisvilde hegn. Ved Tisvilde Hegn parkerte vi ved Asserbo slottsruin. Det tok også litt tid før den siste bilen fant fram til dette stedet.

Vassaloe
(Foto: Bjørn Erik Halvorsen)

Ved ruinen fant vi flere spennede planter slik som vassaloe *Stratiotes aloides* i blomst, froskebitt *Hydrocharis morsus-ranae* og klourt *Lycopus europaeus*. Videre langs gangveiene fant vi svimekjeks *Chaerophyllum temulum*,

bakkeveronika *Veronica arvensis*, sandstarr *Carex arenaria*, hvitdodre *Berteroa incana*, tårnurt *Turritis glabra*, edelkastanje *Castanea sativa*, krypfrdløs *Lysimachia nummularia* og hestehavre *Arrhenatherum elatius*. Planen var at vi skulle gå gjennom skogen ned til stranda. Dette var en distanse på drøyt 2 kilometer, men etter 1 kilometer gikk flere i turfølget trøtte. Dermed kom vi aldri til Trollskogen. Vi gikk derfor tilbake til bilene, og kjørte ned til en badeparkering i vestenden av stranda.

I sanddynene ble det registrert kubjelle *Pulsatilla pratensis*, kystfrøstjerne *Thalictrum minus* ssp. *arenarium*, markmalurt *Artemisia campestris* ssp. *campestris*, engnellik *Dianthus deltoides*, bakkestjerne *Erigeron acer* ssp. *acer*, vårsvineblom *Senecio vernalis*, bitterbergknapp *Sedum acre*, krabbekløver *Trifolium campestre*, vivendel *Lonicera periclymenum*, marehalm *Ammophila arenaria*, strandtorn *Eryngium maritimum* og blåmunke *Jasione montana*. De fleste hadde noe mat og drikke med seg, og det ble en matrast i sanddynene. Solen var nå kommet fram, og det ble en trivelig ettermiddag. Før vi kjørte tilbake til hotellet hadde vi også funnet sandtimotei *Phleum arenarium*, sandskjegg *Corynephorus canescens*, krypbeinurt *Ononis spinosa* ssp. *maritima*, strandreddik *Cakile maritima* og sandstråblom *Helichrysum arenarium*.

Tirsdag 23. juni: Rusland.

Referent: Christian Kortner.

Det var ikke så lang kjøring denne dagen. Fra nordsiden av Esrum sø gikk veien nordover retning Dronningmølle ved Hornbæk bukt. Før vi var så langt gikk det av en vei østover mot et fredet naturområde kalt Rusland. Her ligger Tegners museum og statuepark. Vi var ikke inne på museet men området rundt er fullt av monumentale bronseskulpturer laget av billedhuggeren Rudolph Tegner (1873 – 1950). Rett ved museet var det en god bestand av oksetunge *Anchusa officinalis*. En flott plante med en nydelig blåfarge.

Nærområdet ellers med alle statuene så ikke ut til å være all verden med lyngbakker dekket av røsslyng *Calluna vulgaris* og kreklings *Empetrum nigrum*. Vi så her arter som sandskjegg *Corynephorus canescens*, dvergsmyle *Aira praecox*, sandkarse *Teesdalia nudicaulis*, engnellik *Dianthus deltoides* og mengder av sandstarr *Carex arenaria*. En ullurt *Logfia* var det også en del av, kanskje gaffelullurt *Logfia minima*? På nordsiden av disse bakkene skulle det være mulig å finne kongsmarihand *Dactylorhiza majalis* men ingen slike ble sett. Derimot spansk kjærvel *Myrrhis odorata* og mengder av stormjølke *Epilobium hirsutum* var det her.

Vi fulgte så en sti langsetter åsen med nydelig skyggefull bøke- og blandingsskog til vi kom ut på et åpent inngjerdet område. På disse grasbevokste

sandige haugene var det mengder med avblomstret stor kubjelle *Pulsatilla vulgaris* og vi fant også en fin bestand av sandstråblom *Helichrysum arenarium*. På enkelte eksemplarer kunne vi så vidt skimte noe gult i blomsterknoppene. Lunsjen ble inntatt her.

Vi gikk så i en stor sløyfe sørøstover som brakte oss inn i en nesten ren einerskog *Juniperus communis*. Her var det mengder av klengelerkespore *Ceratocarpus claviculata*, en art som var ny for mange av oss.

Klengelerkespore
(Foto: Bjørn Erik Halvorsen)

Stien gikk så ned i et fuktområde nær en bekk kalt Pandehave å. Masse hjortetrøst *Eupatorium cannabinum* lang stien og bekken var helt full av vasskjeke *Berula erecta*. Breiflangre *Epipactis helleborine*, toppstarr *Carex paniculata* og gråselje *Salix cinerea* ble også notert. Noen få utvalgte hadde her flaks nok til å få se en pirol *Oriolus oriolus*!

Vi kom så opp til bakkene der hvor vi hadde spist lunsj og fulgte stien tilbake i retning museet. Ganske mange små eksemplarer av edelkastanje *Castanea sativa* ble notert. De så alt annet en plantet ut så denne arten klarer tydeligvis å spre seg selv på disse breddegrader. Kanskje var det et større tre i nærheten men vi så ikke noe slikt.

Før avreise var de fleste nedom en liten kafe rett ved museet og fikk seg en velfortjent is.

Været var godt hele dagen.

Etter dette kunne alle gjøre hva de ville. Noen hadde en stopp ved nordsiden av Esrum sø og fant her blant annet hornblad *Ceratophyllum demersum*, smal vasspest *Elodea nuttallii* og giftkjeks *Conium maculatum*.

Undertegnede med følge kjørte ut til stranden ved Dronningmølle og hadde en liten runde her.

Masse flott blomstrende strandflatbelg *Lathyrus japonicus* på stranden og ved en liten dam fant vi dronningstarr *Carex pseudocyperus*, doggrose *Rosa glauca* og sølvpoppel *Populus alba*.

Etter retur til hotellet kan vi heller ikke utelukke at noen fant veien til den lokale oasen Cafe Pingo for å pleie sine dehydrerte kroppar i selskap med byens beste borgere. På kvelden gikk de fleste ned til båthavna nede ved Esrum sø for å delta på feiringen av midtsommer.

Midtsommerfeiring ved Esrum sø
(Foto: Bjørn Erik Halvorsen)

Onsdag 24. juni: Sjællands nordkyst.

Referent: Trond Risdal.

Dagens mål var nordvestkysten av Sjælland. Vi kom først til Rågeleje og på vei ned mot stranda noterte vi sommervikke *Vicia sativa* ssp. *nigra*, lundhengeaks *Melica uniflora*, sibirlønn *Acer ginnala*, sandfaks *Anisantha sterilis*, tindved *Hippophae rhamnoides* og strandflatbelg *Lathyrus japonicus*.

Smaltimian

(Foto: Bjørn Erik Halvorsen)

Vinden var sterk og vi besluttet å reise sydoover til Heatherhill. Fine sanddyneområder. Her fant vi bl.a blåfjær *Polygala vulgaris*, blodstorkenebb *Geranium sanguineum*, bråtestarr *Carex pilulifera*, sandstarr *Carex arenaria*, strandkjeks *Ligusticum scoticum* og hjertegras *Briza media*. Ved en dam så vi vassblink *Hottonia palustris*, skjoldblad *Hydrocotyle vulgaris*, lodnestarr *Carex hirta*, kvass-starr *Carex acuta*, sverdlilje *Iris pseudacorus*, tranehals *Erodium cicutarium*, kystarve *Cerastium diffusum*, sylsmåarve *Sagina subulata*, knollmjødurt *Filipindula vulgaris* og marianøkleblom *Primula veris*. Videre bortover dynene fant vi marinøkkel *Botrychium lunaria*, krypbeinurt *Ononis spinosa* ssp. *maritima*, strandkål *Crambe maritima* og smaltimian *Thymus serpyllum* ssp. *serpyllum*. Ved en takrørsdam på innside av veien så vi brudelys *Butomus umbellatus*, tiggersoleie *Ranunculus sceleratus*, grøftesoleie *Ranunculus flammula*, vassblink *Hottonia palustris*, mannasøtgras *Glyceria fluitans*, gulldusk *Lysimachia thyrisflora* og vasskarse *Rorippa amphibia*.

Neste stopp var ved Tisvildeleje hvor vi gikk sydover på innsiden av dyneområder. Vi fant stor kubjelle *Pulsatilla vulgaris* ssp. *vulgaris* i blomst, åkermåne *Agrimonia eupatoria*, kystfrøstjerne *Thalictrum minus* ssp. *arenarium*, bakkestjerne *Erigeron acer* ssp. *acer*, rundbelg *Anthyllis vulneraria*, virginiahegg *Prunus virginiana*. På tilbakeveien gikk vi langs stranda og observerte sandvier *Salix repens* ssp. *argentea*, strandreddik *Cakile maritima* ssp. *maritima*, strandflatbelg *Lathyrus japonicus*, tindved *Hippophae rhamnoides* og vårsvineblom *Senecio vernalis*.

To av bilene hadde et siste stopp ved Møllergrunnen nær Rågeleje hvor vi fant kystgrisøre *Hypochaeris radicata* og en flott bestand av aksveronika *Veronica spicata*.

Torsdag 25. juni: Fridagen.

Referent: Svein Imsland.

Vi kjørte til Lousiana i Humlebæk hvor vi parkerte bilene. Noen av deltakerne besøkte kunstmuséet samme sted, mens vi andre gikk ned til stranden og videre derfra opp i det flotte parkanlegget som også var en litt spesiell gravlund.

Spesiell gravlund i Humlebæk
(Foto: Bjørn Erik Halvorsen)

I trappen ned til stranden vokste det en *Geranium* som ble bestemt til åkerstorkenebb *G. dissectum*. Videre så vi svimekjeks, *Chaerophyllum temulum* en plante vi for øvrig så mye av de dagene vi var på Sjælland. Av andre planter på stranden kan nevnes naverlønn *Acer campestre*, krypmure *Potentilla reptans*, åkervindel *Convolvulus arvensis*, rynkerose *Rosa rugosa* (i mengder), musekløver *Trifolium dubium*, døvnesele *Lamium album*, lodnestorkenebb *Geranium molle* og orientveronika *Veronica persica*.

Vi gikk inn i parkanlegget med bl.a. storvokste piletrær (*Salix* ssp.) rundt et tjern. Her var det en blanding av viltvoksende og innplantete vekster. Her kan nevnes legepestrot *Petasites hybridus*, sverdlilje *Iris pseudacorus*, skogstarr *Carex sylvatica*, blodtopp *Sanguisorba officinalis*, slakkstarr *Carex remota*, storfrytle *Luzula sylvatica*, bred dunkjevle *Typha latifolia*, brudelys *Butomus umbellatus*, skogsvinerot *Stachys sylvatica*, parkslirekne *Fallopia japonica*, kvass-starr *Carex acuta*, mongolspringfrø *Impatiens parviflora* og kongsbregne *Osmunda regalis*. Vi forlot gravlunden og i en veiskråning utenfor vokste det tettstarr *Carex spicata*, vill-løk *Allium oleratum* og svalerot *Vincetoxicum hirundinaria*.

Vi kjørte til Fredensborg slott. Slottshagen var stor og flott, med en opparbeidet del og et skogsområde med mektige bøketrær og anlagte plener og turveier. I skogbunnen vokste det myske *Galium odoratum*, mongolspringfrø *Impatiens parviflora*, hengeaks *Melica nutans*, musekløver *Trifolium dubium*, lodnestorkenebb *Geranium molle*, sneglebelg *Medicago lupulina* og dansk skogstjerneblom *Stellaria nemorum* ssp. *montana* (i mengder), lundhengeaks *Melica uniflora* (i mengder) og myskegras *Milium effusum*. Det var anlagt flere tjern i området, og i vannkanten vokste det bred dunkjevle *Typha latifolia*, stormjølke *Epilobium hirsutum*, kjempehøymol *Rumex hydrolapathum*, kvass-starr *Carex acuta*, stor nøkkerose *Nymphaea alba* ssp. *alba*, klourt *Lycopus europaeus*, kjempespringfrø *Impatiens glandulifera*. Ellers ble det funnet naverlønn *Acer campestre* og i plenen dvergperikum *Hypericum humifusum*.

Fredag 26. juni: Alsønderup Enge, Fredriksborg slottspark og Stenholt Mølle Eng.

Referent: Rolf Ergon.

Turen gikk først til det lille vannet Alsønderup Enge. Fra veien Nejede-Alsønderup tok vi første vei til P-plass i Nejede Vesterskov. I kanten av et avsperret område med hekkende havørn *Haliaeetus albicilla* gikk vi på en skogsvei i retning av et fugletårn. Langs veien vokste bok *Fagus sylvatica*, eik *Quercus robur*, lønn *Acer platanoides*, furu *Pinus sylvestris*, mongolspringfrø *Impatiens parviflora*, myske *Galium odoratum*, myskegrass *Milium effusum*, løkurt *Alliaria petiolata*, dansk skogstjerneblom *Stellaria nemorum* ssp.

montana og gjerdevikke *Vicia sepium*. Da det åpnet seg mot vannet fant vi skogbingel *Mercurialis perennis* og breiflangre *Epipactis helleborine*. Litt øst for tårnet fant vi en fin strandeng med sverdlilje *Iris pseudacorus*, gåsemure *Argentina anserina*, vendelrot *Valeriana sambucifolia*, hjortetrøst *Eupatorium cannabinum*, kalmusrot *Acorus calamus*, engkarse *Cardamine pratensis*, åkermynthe *Mentha arvensis*, skjoldbærer *Scutellaria galericulata*, engforglemmegei *Myosotis scorpioides*, fredløs *Lysimachia vulgaris* og amerikamjølke *Epilobium ciliatum*.

En kort avstikker til fugletårnet ga oss tiggersolleie *Ranunculus sceleratus*, gråor *Alnus incana*, svarthyll *Sambucus nigra*, bekkeveronika *Veronica beccabunga*, engreverumpe *Alopecurus pratensis*, svimekjeks *Chaerophyllum temulum* og giftkjeks *Conium maculatum*.

På de lovende områdene mot Pøle Å var det dessverre mest gress, men også litt hanekam *Lychnis flos-cuculi*, rødknapp *Knautia arvensis* og slåpetorn *Prunus spinosa* – og formiddagskaffe. På veien tilbake rundt havørnområdet fant vi hvitveis *Anemone nemorosa*, brunrot *Scrophularia nodosa*, agderstarr *Carex divulsa*, krattmjølke *Epilobium montanum*, skogsvinerot *Stachys sylvatica*, sanikel *Sanicula europaea*, slakkstarr *Carex remota*, storkonvall *Polygonatum multiflorum*, langstarr *Carex elongata*, kvasstarr *Carex acuta*, mannasøtgras *Glyceria fluitans* og nesleklokke *Campanulatrachelium*. En bøksanger *Phylloscopus sibilatrix* fikk så vidt plass til sangen sin mellom alle bokfinkene *Fringilla coelebs*.

Dvergperikum
(Foto: Bjørn Erik Halvorsen)

Neste stopp ble parken nord for Frederiksborg Slot, med dvergperikum *Hypericum humifusum*, kjempehøymol *Rumex hydrolapathum*, slakkstarr *Carex*

remota, gul nøkkerose *Nuphar lutea*, hvit og rød nøkkerose *Nymphaea alba*, knappsiv *Juncus filiformis*, skogsvinerot *Stachys sylvatica*, smalkjempe *Plantago lanceolata*, hjortetrøst *Eupatorium cannabinum*, stormjølke *Epilobium hirsutum*, legeveronika *Veronica officinalis* og bleik piggstarr *Carex muricata* ssp. *lamprocarpa* – og ikke minst dagens lunsj med utsikt mot slottet over vannet.

Vi avsluttet dagen på Stenholt Mølle Eng i turområdet Gribskov-Nødebo, der vi fant en god del både blekt lilla og litt mørkere lilla engmarihånd *Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata*, og i tillegg hanekam *Lychnis flos-cuculi*, vasskjeks *Berula erecta*, korsved *Viburnum opulus*, sverdlilje *Iris pseudacorus* og mye toppstarr *Carex paniculata*.

Fredensborg slott
(Foto: Bjørn Erik Halvorsen)

Lørdag 27. juni: Hjemreisedag.

Dermed var de botaniske dagene i Nordsjælland over. Etter frokost tok deltakerne fatt på turen tilbake mot Norge. TBF's botaniske ukesturer er populære, og også denne gangen må vi si oss fornøyde med spennende dager i Danmark. En stor takk til alle som deltok, og som bidro til en innholdsrik uke.